

РАХУНКОВА ПАЛАТА

РІШЕННЯ

від 22 березня 2016 року №5-4

м. Київ

Про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету на компенсацію підприємствам, установам, організаціям у межах середнього заробітку працівників, які проходять військову службу під час особливого періоду

Відповідно до статті 98 Конституції України, статей 7, 25, 26, 35 і 36 Закону України «Про Рахункову палату» розглянуто Звіт про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету на компенсацію підприємствам, установам, організаціям у межах середнього заробітку працівників, які проходять військову службу під час особливого періоду. За результатами розгляду Рахункова палата

В С Т А Н О В И Л А:

1. За час виконання бюджетної програми за КПКВК 2501350 «Компенсація підприємствам, установам, організаціям у межах середнього заробітку працівників, призваних на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період» Кабінетом Міністрів України, Мінсоцполітики у 2015 році не було забезпечено реалізації в повному обсязі соціальних гарантій мобілізованих працівників відповідно до вимог статті 119 Кодексу законів про працю України (далі – КЗпП).

Запроваджена з червня 2014 року компенсація підприємствам у межах середнього заробітку працівників, призваних на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, не була забезпечена фінансовими ресурсами та не супроводжувалась змінами до Державного бюджету України на 2014 рік. Виділені впродовж 2015 року видатки для виплати компенсації не покривали об'єктивних потреб на вказані цілі.

Затверджений Кабінетом Міністрів України у 2015 році механізм реалізації соціальних гарантій працівникам підприємств, установ і організацій,

які проходять військову службу в особливий період, у досліджуваному періоді **не охопив такими гарантіями працівників усіх суб'єктів господарювання** (незалежно від форми власності, форми та виду господарської діяльності) та **не забезпечив єдиного підходу до надання гарантій працівникам незалежно від виду проходження ними військової служби.**

У зв'язку із зазначеним, а також через відміну компенсації із січня 2016 року **не забезпечено її виплати на кінець 2015 року в сумі 233,1 млн грн, відсутні джерела покриття цих виплат у 2016 році.**

Підприємства отримували компенсацію в межах середнього заробітку за **63-98 відс.** загальної чисельності мобілізованих працівників за відповідні місяці, при цьому в грудні 2015 року – лише за **34 відс.** мобілізованих працівників.

2. Нормативно-правове та організаційне забезпечення використання коштів державного бюджету на компенсацію підприємствам у межах середнього заробітку працівників, які проходять військову службу під час особливого періоду, у 2015 році мало певні неузгодженості між нормами статті 119 КЗпП і Порядку виплати компенсації, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 04.03.2015 № 105 (далі – Порядок № 105).

2.1. Своєчасного затвердження та внесення змін до Порядку № 105 не забезпечено. Як наслідок, більш як на рік відволікалися обігові кошти підприємств, обмежувалися права окремих суб'єктів господарювання на отримання такої компенсації, в тому числі за 2014 рік.

Прийняття розробленого Мінсоцполітики у **2014 році** проекту Порядку виплати компенсації на засіданні Урядового комітету з питань соціально-економічного розвитку та європейської інтеграції від 03.10.2014 було відкладено, що призвело до несвоєчасної реалізації норм частини третьої статті 119 КЗпП.

Порядок використання коштів державного бюджету за КПКВК 2501250, розроблення та затвердження якого передбачалась розпорядженням Кабінету Міністрів України від 11.02.2015 № 98 «Про затвердження переліку бюджетних програм, порядки використання коштів державного бюджету за якими визначаються у 2015 році Кабінетом Міністрів України», взагалі не був прийнятий.

Порядок виплати компенсації затверджений майже **через 9 місяців** після набрання чинності Законом України від 20.05.2014 № 1275 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення оборонно-мобілізаційних питань під час проведення мобілізації» та надання Урядом доручення щодо забезпечення приведення нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом.

Зміни до Порядку виплати компенсації, затверджені Кабінетом Міністрів України на виконання Закону України від 14.05.2015 № 433 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо питань соціального захисту громадян України, які проходять військову службу під час особливого

періоду», вступили в дію **через п'ять місяців** з дня набрання чинності цим Законом, тоді як п. 5 прикінцевих положень визначено **місячний термін**.

Зволікання з приведенням Порядку № 105 у відповідність із змінами, внесеними до статті 119 КЗпП, призвело до **відтермінування до листопада 2015 року поширення цих норм на гарантоване коло мобілізованих працівників**: осіб, мобілізованих у 2014 році – **на рік і 8 місяців**; прийнятих на військову службу за контрактом – **на 9 місяців**; призваних на строкову службу – **на 5 місяців** з дня набрання чинності відповідними законами.

2.2. Порядок № 105 був недосконалий та не відповідав вимогам частин третьої та четвертої статті 119 КЗпП.

У Порядку № 105 **не було враховано**, що на час його затвердження дію частини третьої статті 119 КЗпП було поширено на громадян України, які починаючи з **18.03.2014** були призвані на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, а також на працівників, прийнятих **за контрактом**.

Порядком № 105 чітко не визначено часу, з якого мали здійснюватися виплати компенсації підприємствам, та кола осіб, на яких поширювались встановлені гарантії, що призводило до судових позовів суб'єктів господарювання.

До судів різних інстанцій протягом 2015 року надійшло **26 позовних заяв** підприємств, установ та організацій про стягнення коштів компенсації на виплату середнього заробітку мобілізованих працівників на загальну суму **13286,3 тис. грн**, відповідачами були визнані як Мінсоцполітики, так і безпосередньо органи соціального захисту населення.

2.3. Організаційні недоліки у виконанні бюджетної програми спричинили численні звернення уповноважених органів, підприємств, установ та організацій, Адміністрації Президента України та народних депутатів до Кабінету Міністрів України та до Міністерства.

Мінсоцполітики в роз'ясненнях підприємствам, уповноваженим органам було **безпідставно визначено**, що до звіту про фактичні витрати на виплату середнього заробітку працівникам, призваним на військову службу на особливий період, який подається органу соціального захисту населення, **включається інформація, починаючи з січня 2015 року**. Незважаючи на численні звернення підприємств, уповноважених органів, **узагальнені інструктивні листи** структурним підрозділам соціального захисту населення до набрання чинності змінами до Порядку № 105 **Міністерством не надсилалися**.

2.4. Повноваження щодо участі у формуванні та забезпеченні реалізації державної політики щодо виплати компенсації в межах середнього заробітку мобілізованих працівників за рахунок коштів Державного бюджету, покладені за дорученнями керівництва Міністерства на департамент заробітної плати та умов праці, здійснювались за відсутності закріплення цих завдань у його положенні.

2.5. Через організаційні прорахунки, недостатній рівень внутрішнього контролю Мінсоцполітики, структурних підрозділів соціального захисту населення **підприємства**, які подавали звіти про фактичні витрати на виплату компенсації з державного бюджету, **отримували кошти компенсації через півтора місяця і більше від дати подання звіту.**

Погодження військовими комісаріатами звітів про фактичні витрати в частині підтвердження призову та проходження працівниками військової служби **в окремих випадках тривало від місяця і більше.**

Перерахування коштів компенсації структурними підрозділами соціального захисту населення на рахунки органів соціального захисту населення здійснювалось в окремих випадках **до 10 робочих днів**, у свою чергу органи соціального захисту окремих областей спрямовували кошти на рахунки підприємств протягом **12 робочих днів.**

3. На ефективність виконання бюджетної програми негативно вплинуло її незадовільне фінансове забезпечення. У 2014 році виплата компенсації не була забезпечена фінансовими ресурсами. Затвержені на 2015 рік Мінсоцполітики бюджетні призначення на виплату компенсації становили 65,2 відс. потреби. Збільшення Кабінетом Міністрів України у грудні 2015 року видатків для реалізації в повному обсязі соціальних гарантій, передбачених частинами третьою та четвертою статті 119 КЗпП, було недостатнім.

3.1. У порушення частини третьої статті 36 Бюджетного Кодексу України включення до проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2015 рік» нової бюджетної програми за КПКВК 2501350 «Компенсація підприємствам, установам, організаціям у межах середнього заробітку працівників, призваних на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період» Мінфіном було здійснено **без бюджетного запиту головного розпорядника бюджетних коштів.**

3.2. Обсяг бюджетних призначень, встановлений законом про державний бюджет на 2015 рік за КПКВК 2501350 **(1,8 млрд грн)** для забезпечення виплати компенсації **значно розширеного кола відповідних працівників** внаслідок внесених змін до статті 119 КЗпП, **був недостатній.**

Прийняття Кабінетом Міністрів України розпоряджень від **10.12.2015** та **23.12.2015** щодо здійснення перерозподілу видатків у межах загального обсягу бюджетних призначень, передбачених Мінсоцполітики на 2015 рік, шляхом збільшення видатків за КПКВК 2501350 за рахунок економії за іншими бюджетними програмами на загальну суму **304,3 млн грн** теж **не вирішило цієї проблеми.**

3.3. Відсутність у Державному бюджеті України на 2016 рік бюджетної програми на такі цілі **унеможлиблює здійснення в повному обсязі виплати компенсації за 2014-2015 роки, коли були чинними вимоги частин третьої та четвертої статті 119 КЗпП.** За даними органів соціального захисту, загальна сума несплаченої компенсації станом на 25.02.2016 становила **233,1 млн грн**, з них за 2014 рік – **65,9 млн грн**, за грудень 2015 року –

112 млн гривень. При цьому за КПКВК 2501350 станом на 01.01.2016 обліковувалася кредиторська заборгованість у сумі **1,7 млн гривень.** Зазначене спонукає підприємства, яким не виплачено компенсацію, вживати заходів щодо відшкодування цих виплат у судовому порядку.

4. Мінсоцполітики як головний розпорядник бюджетних коштів не забезпечило у 2015 році ефективного управління коштами на компенсацію підприємствам у межах середнього заробітку працівників, які проходять військову службу під час особливого періоду, та належного контролю за виконанням бюджетної програми.

4.1. Відсутність бюджетного планування бюджетної програми, порушення термінів затвердження Порядку виплати компенсації та паспорта бюджетної програми, а також організаційні прорахунки спричинили **затримку початку виплати компенсації підприємствам.**

4.2. Через неефективні управлінські рішення Мінсоцполітики, структурних підрозділів та органів соціального захисту населення виділені за бюджетною програмою за КПКВК 2501350 **8163 тис грн** асигнувань **не використані та повернені до державного бюджету.** Головна причина утворення залишків на рахунках органів соціального захисту населення та повернення коштів – їх надходження в останні дні бюджетного року.

5. Мінсоцполітики як головним розпорядником коштів, структурними підрозділами та органами соціального захисту населення не забезпечено належного внутрішнього контролю за використанням коштів державного бюджету на виплату компенсації і організацію виконання Порядку № 105 та змін до нього.

Внутрішній аудит оцінки ефективності, планування і виконання за час існування бюджетної програми за КПКВК 2501350 «Компенсація підприємствам, установам, організаціям у межах середнього заробітку працівників, призваних на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період» Мінсоцполітики не здійснювався.

У цілому вибірковими перевірками, проведеними під час аудиту, на 15 об'єктах із 31 встановлено порушень вимог законодавства щодо законності та повноти виплати компенсації на суму **266,8 тис. гривень.**

За результатами обговорення та на підставі викладеного Рахункова палата

В И Р І Ш И Л А:

1. Звіт про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету на компенсацію підприємствам, установам, організаціям у межах середнього заробітку працівників, які проходять військову службу під час особливого періоду, затвердити.

2. Поінформувати Верховну Раду України про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету на компенсацію підприємствам, установам, організаціям у межах середнього заробітку працівників, які проходять військову службу під час особливого періоду, для

врахування під час удосконалення законодавства з питань соціального захисту цієї категорії громадян.

3. Відомості про результати аудиту використання коштів державного бюджету на компенсацію підприємствам, установам, організаціям у межах середнього заробітку працівників, які проходять військову службу під час особливого періоду, у формі рішення надіслати Кабінету Міністрів України та рекомендувати вжити заходів щодо врегулювання питання забезпечення виплати компенсації підприємствам, установам, організаціям у межах середнього заробітку працівників, які проходять військову службу під час особливого періоду, що не виплачена за 2014–2015 роки, погашення кредиторської заборгованості за КПКВК 2501350.

4. Рішення Рахункової палати та Звіт про результати аудиту надіслати Міністерству соціальної політики України та рекомендувати йому надати Кабінетові Міністрів України пропозиції із врегулювання питання забезпечення виплати компенсації підприємствам, установам, організаціям у межах середнього заробітку працівників, які проходять військову службу під час особливого періоду, що не виплачена за 2014–2015 роки, погашення кредиторської заборгованості за КПКВК 2501350; вжити заходів щодо усунення виявлених порушень і недоліків.

5. Оприлюднити Звіт і рішення на офіційному веб-сайті Рахункової палати з урахуванням вимог Закону України «Про Рахункову палату» та Закону України «Про доступ до публічної інформації».

6. Контроль за виконанням цього рішення покласти на члена Рахункової палати Шулежко М.Я.

Голова Рахункової палати

Р.М. Магута